

Krav och rekommendationer rådgivningsunderlag arbetsgång

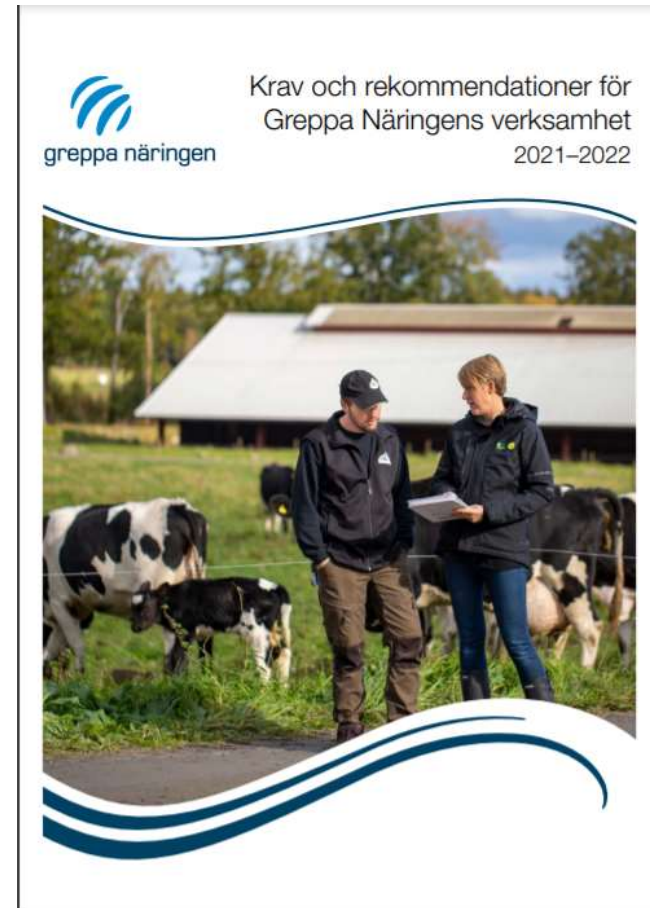
Jenny Henriksson
Jordbruksverket

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Krav och rekommendationer

- › Utarbetade av Jordbruksverket i samråd med länsstyrelserna och LRF.
- › Systematiskt arbetssätt.
- › All rådgivning som utförs under Greppa Näringen ska följa krav och rekommendationer.

- › Rekommendationer som i texten uttrycks som **ska** är bindande medan **bör** inte är bindande.
- › Den text som anges under rubriken "Resultat och krav på dokumentation" och "Krav på rapportering till GNWadm" ska alltid följas.
- › Noggrann dokumentation.

17A Biologisk mångfald i åkerlandskapet

Bilaga 1

17A Biologisk mångfald i åkerlandskapet	
Modulens inriktning:	Gårdar med åkermark
Beräknad tidsåtgång inkl. för- och efterarbete:	10-12 timmar
Ett besök + uppföljningskontakt:	Ja
Punkt	Innehåll
Översiktlig beskrivning	Genomgång av gårdens förutsättningar för biologisk mångfald på och i nära anslutning till åkermarken. Rådgivning om åtgärder för att gynna den biologiska mångfalden i åkerlandskapet. Åtgärder på naturbetesmark ingår inte i rådgivningen.
Mål för modulen	Ge lantbrukaren rekommendationer för att med enkla åtgärder gynna den biologiska mångfalden på gården, som att anlägga blommande kantzoner eller spara en del av vallen vid första skörd. Bidra till miljömålen "Ett rikt odlingslandskap", "Ett rikt växt- och djurliv" och "Gott liv miljö".
Underlag/grunddata	Underlag som behövs vid besöket - Karta över gården och total åkerareal - Grödor som odlas och vilka som dominerar arealmässigt - Om växtodlingen är ekologisk eller konventionell - Redan genomförda åtgärder för biologisk mångfald - Vilka miljöersättningsåtgärder som söks på gården
Rådgivningens innehåll och omfattning	Motivera lantbrukaren - Utgå från presentationen som finns som underlag till modulen och gå igenom varför det är viktigt att tänka på gårdens biologiska mångfald utifrån områdena växter, pollinerande insekter, övriga nyttodjur, fåglar och fjättilvä. Ta även upp arternas egenvärde. Visa på hur åtgärder kan utformas för att öka multifunktionaliteten, till exempel för att minska risken för att växtnäringsämnen och rester av växtskyddsmedel hamnar i vattenmiljön genom att skapa naturliga skyddsvärdar. - Utgå från gårdens förutsättningar för biologisk mångfald. Identifiera gårdens natur- och kulturvärden på och intill åkermark och dess värde för den biologiska mångfalden på gården exempelvis: - Kantzoner, skyddszoner, bryn - Träd- och buskader/lånkar - Skabaggsåsar - Småvatten och öppna diken - Blommande trädor - Lärkutor - Informera kort om - Nationella miljömål som kan påverkas med insatser på gården efter rådgivningen - EU-direktiv och internationella överenskommelser som berör jordbruket inom biologisk mångfald - Hur biologisk mångfald och ekosystemtjänster förhåller sig till varandra Förbered åtgärdsplanen - Gör en hundvandring på gården som ger en bild av gårdens natur- och kulturvärden på och i anslutning till åkermarken. - Anteckna gårdens areal och arealmässigt största grödor, vilka miljöersättningsåtgärder som söks, gårdens produktionsinriktning, vilka blommande grödor som odlas. - Notera eventuellt förekomst av speciella arter eller artergrupper som brukaren är intresserad av att gynna. En sökning över förekomst av rödlistade arter i Artportalen är ett lämpligt underlag. - Fokusera på åtgärder inom områdena växter, pollinerande insekter, övriga nyttodjur, fåglar och/eller fjättilvä som lantbrukaren är mest intresserad av. Diskutera lämpliga förädlingsåtgärder. Lyft fram åtgärder som är enkla att genomföra. Utgå från broschyren "Gynna mångfalden" och presentationen.

Bilaga 1

17A Biologisk mångfald i åkerlandskapet	
Modulens inriktning:	Gårdar med åkermark
Beräknad tidsåtgång inkl. för- och efterarbete:	10-12 timmar
Ett besök + uppföljningskontakt:	Ja
Punkt	Innehåll
Översiktlig beskrivning	Genomgång av gårdens förutsättningar för biologisk mångfald på och i nära anslutning till åkermarken. Rådgivning om åtgärder för att gynna den biologiska mångfalden i åkerlandskapet. Åtgärder på naturbetesmark ingår inte i rådgivningen.
Mål för modulen	Ge lantbrukaren rekommendationer för att med enkla åtgärder gynna den biologiska mångfalden på gården, som att anlägga blommande kantzoner eller spara en del av vallen vid första skörd. Bidra till miljömålen "Ett rikt odlingslandskap", "Ett rikt växt- och djurliv" och "Giftfri miljö".
Underlag/ grunddata	Underlag som behövs vid besöket • Karta över gården och total åkerareal • Grödor som odlas och vilka som dominerar arealmässigt • Om växtodlingen är ekologisk eller konventionell • Redan genomförda åtgärder för biologisk mångfald • Vilka miljöersättningar som söks på gården

Rådgivningens innehåll och omfattning

Motivera lantbrukaren

- Utgå från presentationen som finns som underlag till modulen och gå igenom varför det är viktigt att tänka på gårdens biologiska mångfald utifrån områdena växter, pollinerande insekter, övriga nyttodjur, fåglar och fältvilt. Ta även upp arternas egenvärde. Visa på hur åtgärderna kan utformas för att öka multifunktionaliteten, till exempel för att minska risken för att växtnäringssämnen och rester av växtskyddsmedel hamnar i vattenmiljön genom att skapa naturliga skyddsavstånd
- Utgå från gårdens förutsättningar för biologisk mångfald. Identifiera gårdens natur- och kulturvärden på och intill åkermark och dess värde för den biologiska mångfalden på gården exempelvis:
 - Kantzoner, skyddszoner, bryn
 - Träd- och buskrader/ lähäckar
 - Skalbaggssäsar
 - Småvatten och öppna diken
 - Blommande trädor
 - Lärkrutor
- Informera **kort** om
 - Nationella miljömål som kan påverkas med insatser på gården efter rådgivningen
 - EU-direktiv och internationella överenskommelser som berör jordbruket inom biologisk mångfald
 - Hur biologisk mångfald och ekosystemtjänster förhåller sig till varandra

Förbered åtgärdsplanen

- Gör en rundvandring på gården som ger en bild av gårdens natur- och kulturvärden på och i anslutning till åkermarken.
- Anteckna gårdens areal och arealmässigt största grödor, vilka miljöersättningar som söks, gårdens produktionsinriktning, vilka blommande grödor som odlas.
- Notera eventuell förekomst av speciella arter eller artgrupper som brukaren är intresserad av att gynna. En sökning över förekomst av rödlistade arter i Artportalen är ett lämpligt underlag
- Fokusera på åtgärder inom områdena växter, pollinerande insekter, övriga nyttodjur, fåglar och/eller fältvilt som lantbrukaren är mest intresserad av. Diskutera tänkbara förbättringsåtgärder. Lyft fram åtgärder som är enkla att genomföra. Utgå från broschyren "Gynna mångfalden" och presentationen.

	- Diskutera vilka områden som är mest angelägna att jobba vidare med för att uppnå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap och ur ett företagsekonomiskt perspektiv med utgångspunkt från brukarens intresse. Diskutera miljöersättningar och möjliga åtgärder för ekologiska fokusarealer. - Gör en lista på redan genomförda åtgärder på företaget som gynnar biologisk mångfald i åkerlandskapet. - Lista minst tio möjliga förbättringsåtgärder på gården inom områdena växter, pollinerande insekter, övriga nyttodjur, fåglar och fältvilt.
	Gör en åtgärdsplan - Välj i samråd med lantbrukaren ut minst tre åtgärder att arbeta vidare med. Markera åtgärden på en gårdskarta. Rangordna åtgärderna och gör en tidsplan för när de ska genomföras. - Beskriv hur åtgärderna kan genomföras - Gör en åtgärdsplan som omfattar de närmaste tre åren. Gör en uppskattning av kostnader för åtgärderna. Notera de fördelar som brukaren ser med åtgärderna och vilka fördelar åtgärderna ger för den biologiska mångfalden. - Följ upp rådgivningsplanen och revidera den om det är aktuellt.
Resultat och krav på dokumentation	Rådgivningsdokumentet ska innehålla: - Kort beskrivning av företaget med inriktning på natur- och kulturvärden på och i anslutning till åkermarken. - Åtgärdsplan enligt ovan för de närmaste 3 åren. - Karta med planerade åtgärder. - Uppdaterad rådgivningsplan.
Krav på rapportering till GNW-adm	Registrera rådgivningstillfället - Kort beskrivning av företaget med uppgifter om natur- och kulturvärden i anslutning till åkermarken med hjälp av nyckeltal om: - Gårdsdata: total åkerareal, dominerande grödor, ekologisk eller konventionell odling, odling av blommande grödor, sökta miljöersättningar - Tidigare genomförda åtgärder - Minst tre föreslagna åtgärder i prioriteringsordning utifrån åtgärdsplanen - Datum för uppföljningskontakt - Om rådgivningsplanen och/eller bakgrundsbeskrivningen har ändrats ska det registreras.

Bildspel och om åkerlandskapet på Jordbruksverket.se

[Presentation bildspel som pdfPDF](#)

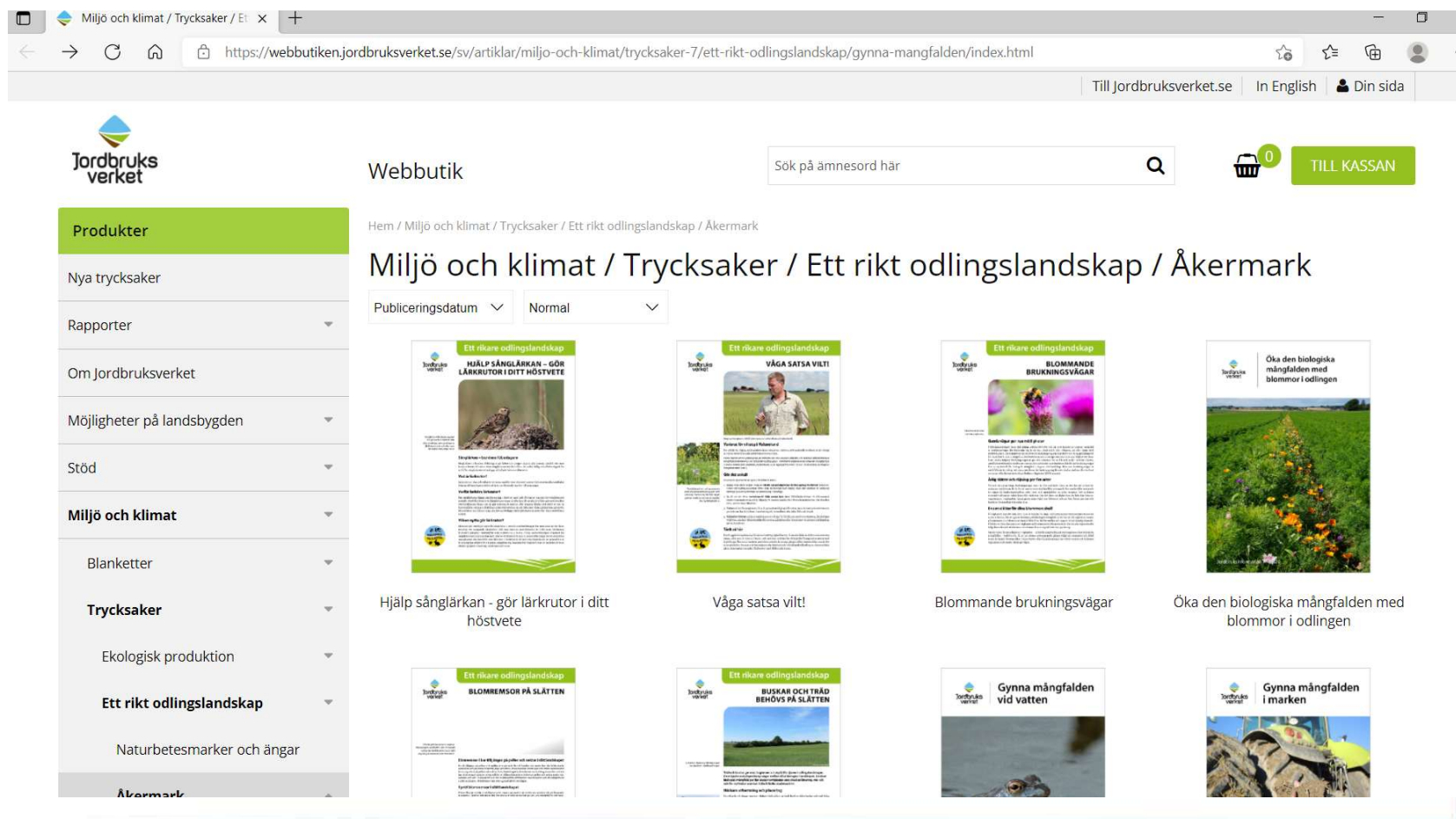
[Presentation bildspel som powerpointPowerpoint](#)

[Om åkerlandskapet på jordbruksverket.se](#)

Broschyurer och faktablad i webbutiken

- Publikationer om biologisk mångfald i Jordbruksverkets webbutik

The screenshot shows the webbutik interface for Jordbruksverket. The breadcrumb trail is: Hem / Miljö och klimat / Trycksaker / Ett rikt odlingslandskap / Åkermark. The main heading is "Miljö och klimat / Trycksaker / Ett rikt odlingslandskap / Åkermark". Below this, there are filters for "Publiceringsdatum" and "Normal". The grid displays eight brochures:

- Hjälp sånglärkan - gör lärkrutor i ditt höstvete**: Hjälper sånglärkan att överleva i höstvete.
- Våga satsa vilt!**: Hjälper viltet att överleva i odlingslandskapet.
- Blommande brukningsvägar**: Ökar den biologiska mångfalden med blommor i odlingslandskapet.
- Öka den biologiska mångfalden med blommor i odlingslandskapet**: Ökar den biologiska mångfalden med blommor i odlingslandskapet.
- BLOMREMSOR PÅ SLÄTTEN**: Ökar den biologiska mångfalden med blommor i odlingslandskapet.
- BUSKAR OCH TRÄD BEHÖVS PÅ SLÄTTEN**: Ökar den biologiska mångfalden med buskar och träd i odlingslandskapet.
- Gynna mångfalden vid vatten**: Ökar den biologiska mångfalden med vatten i odlingslandskapet.
- Gynna mångfalden i marken**: Ökar den biologiska mångfalden med mark i odlingslandskapet.

Ett rikare odlingslandskap

HJÄLP SÅNGLÄRKAN – GÖR LÄRKRUTOR I DITT HÖSTVETE

Sånglärkor tillbringar mycket tid på marken med att leta efter småkryp, som jordlöpare, fjärilsarver och spindlar som de matar sina ungar med.

Sånglärkan – bondens följeslagare

Sånglärkan är bondens följeslagare på fälten och sjunger dagens alla timmar, särskilt när man kommer henne till mötes. Men sånglärkorna har blivit färre. En enkel, billig och effektiv åtgärd för att få fler sånglärkor är att anlagga så kallade lärkrutor i höstvete.

Vad är lärkrutor?

Lärkrutor är cirka 20 kvadratmeter stora, osädda rutor i höstvete som ger länkor och andra småfåglar tillgång till lämpliga områden att hitta marklevande insekter till sina ungar.

Varför behövs lärkrutor?

När sånglärkorna lägger sina första ägg i slutet av april och i början av maj ger höstvetefälten ett utmärkt skydd för deras bon. Sånglärkans ungar är ofta fyra till antalet och föds upp med insekter som föräldrarna fångar när de går omkring på marken. När ungarna kläcks mot slutet av maj är höstvetefälten så täta att föräldrarna har svårt att röra sig och hitta mat i dem. Lärkrutorna gör att de lättare hittar mat till sina ungar. Lärkornas bo ligger inte i själva rutorna men ofta i dess omedelbara närhet.

Vilken nytta gör lärkrutor?

Lärkrutor gör verkligen nytta för sånglärkor. I svenska undersökningar har man visat att det finns betydligt fler sjungande sånglärkor i fält med höstvete med lärkrutor än i fält utan. Skillnaden är särskilt påtaglig i höstvetefält som är större än 15 hektar. Enligt undersökningar i England får sånglärkor som placerar sina bon i höstvetefält med lärkrutor 90 procent fler ungar än de sånglärkor som placerar sina bon i fält utan lärkrutor. I förhållande till hur enkel åtgärden är att genomföra så är den mycket effektiv för att gynna sånglärkorna. Resultat från England visar att åtgärden är mest effektiv på gårdar med hög andel höstvädd areal.

Ett rikare odlingslandskap

VÅGA SATSA VILT!

Magnus Bengtsson, viltvårdsintresserad lantbrukare på Valterslund.

Varierat för viltet på Valterslund

För att få vilt, fåglar, pollinatörer och mytomsekter ska trivas i ett rationellt jordbruk är det viktigt att värna om och förstärka den variation som finns.

I detta faktablad vill vi visa på några möjligheter att kombinera effektiv och rationell växtodling med viltvårdande insatser på en typisk växtodlingsgård. Som förebild tjänar en av projekter Mångfald på Slätten demonstrationsgårdar, Valterslund, som ligger på Österlen i Skåne. Gården drivs av Magnus Bengtsson med familj.

Gör det enkelt

Grundprinciperna för att gynna fältviltet är enkla:

1. Skapa eller värna miljöer som ger **skydd och möjligheter till föryngring** för fältvilt hela året. Under växtodlingssäsongen finns ofta tillräckligt med skydd, men när skörden är avklarad minskar platserna för viltet att gömma sig i betydligt.
2. Se till att det finns **variationer i föda under hela året**. Fältbenscycklingar är till exempel mycket beroende av en riklig tillgång på insekter under sina första levnadsveckor. Om insekter trivs, så trivs även fältviltet.
3. **Vatten** är helt livsavgörande. Kan du garantera tillgång till vatten, även de varmaste och torraste perioderna, har du lyckats. I anslutning till vatten finns ofta både föda och skydd.
4. **Gröna korridorer** mellan områden som är viktiga för fältvilt, exempelvis vattendrag, åkerholmar och bryn, minskar viltets utsatthet för rovdjur. Låbackar eller blomrensor är exempel på lämpliga gröna korridorer.

Tänk så här

Bom byggdes inte på en dag! Börja med en titt på gårdskartan. Finns det delar av skiften som avkastar silage, eller som är svåra att bruka, och som kan avsetts för viltåtgärder? Längsmedla rensor med åtgärder ger fler meter kantzon per hektar och det är många gånger själva kantområdet som är det mest attraktiva. Dessutom är kantrensor ofta lättplacerade i förhållande till odlingen. Sammanfatta gärna dina tankar i en enkel flerårsplan med tillhörande kartor.

Nyetablerad ört- och gräsrensa med blommande honungsört och vitsenap. Rensor av det här slaget gynnar småkryp och är en mycket bra kycklingbiotop.

Mer kunskap och råd i appar

”LärKvitter”

”Nyttodjur”

”Fjärilar”

Information för dig som är rådgivare

Greppa näringens sidor för rådgivare: <https://adm.greppa.nu/>

Information specifikt om modulen 17A:

<https://adm.greppa.nu/radgivning/biologiskmangfaldiakerlandskapet.4.3f5783ca17a0d6fa37e95bfc.html>

- Innan besöket
- Under besöket
- Efter besöket

Uppgifter som du behöver

- › Karta
- › Uppgifter om växtodling
- › Uppgifter om genomförda åtgärder
- › Om lantbrukaren har specifikt intresse

Förbered dig utifrån gårdsuppgifterna

I bildspelet och de [trycksaker som finns på jordbruksverkets webbplats](#) hittar du information om möjliga åtgärder för att gynna biologisk mångfald.

Fördjupning

Greppa Näringens [kunskapsbank för rådgivare](#).

Hänvisa lantbrukaren till
greppa.nu

Informera om:

- › Nationella miljömål
- › EU-direktiv och internationella överenskommelser
- › Hur biologisk mångfald och ekosystemtjänster förhåller sig till varandra

Ta hjälp av det bildspel Greppa Näringen har tagit fram.

[Presentation bildspel som pdfPDF](#)

[Presentation bildspel som powerpointPowerpoint](#)

Diskutera möjliga åtgärder

Identifiera gårdens natur-och kulturvärden på och intill åkermark och dess värde för den biologiska mångfalden på gården, till exempel:

- › Kantzoner, skyddszoner, bryn
- › Träd- och buskrader/lähäckar
- › Skalbaggssäsar
- › Småvatten och öppna diken
- › Blommande trädor
- › Lärkrutor

Åtgärder för mångfald på gården

Åtgärd	Pollinerande insekter	Nyttodjur	Fåglar	Fältvilt
Vårda gårdens rikaste miljöer	X	X	X	X
Anlägg sprutfria kantzoner	X	X	X	X
Odling blommande kantzoner	X	X	X	X
Odling blommande grödor	X	X	X	X
Anlägg skyddszoner intill diken	X		X	X
Underhåll diken för biologisk mångfald	X	X	X	X
Spara träd och buskar	X	X	X	X
Gynna bryn	X	X	X	X
Plantera buskrader/lähäckar	X	X	X	X
Vårplöj		X	X	X
Så fånggrödor/mellangrödor			X	X
Tillämpa integrerat växtskydd (IPM)	X	X	X	X

greppa näringen

Åtgärder för mångfald på gården

Åtgärd	Pollinerande insekter	Nyttodjur	Fåglar	Fältvilt
Sköt småbiotoper och impediment	X	X	X	X
Anlägg en skalbaggsås	X	X		
Anlägg en våtmark	X	X	X	X
Anlägg en sandbädd	X		X	
Lämna en bit otröskad gröda			X	X
Slå vallen inifrån och ut			X	X
Spara remsor i vallen vid skörd	X	X	X	X
Odlå fågelåker	X		X	X
Odlå viltåker				X
Gör lärkrutor			X	
Placera ut halmbalar	X	X		
Slå brukningsvägarnas kanter efter blomning	X	X	X	X
Gynna markmångfald för bördighet		X	X	

Läs mer här: [Gynna mångfalden](#)

Mindre åtgärder för mångfalden

Åtgärd	Pollinerande insekter	Nyttodjur	Fåglar	Fältvilt
Mata Fåglar			X	
Sätt upp fågelholkar			X	
Sätt upp bibatterier	X			
Flytta fågelbon			X	
Behåll tegeltak			X	
Spara ostädade hörn	X	X	X	X
Odla blommor i trädgården	X	X	X	X

Läs mer här: [Gynna mångfalden](#)

Förbered åtgärdsplan

- › Gör en rundvandring på gården.
- › Notera produktionsinriktning, gårdens areal, blommande grödor, miljöersättningar, förekomst av rödlistade arter.
- › Fokusera på åtgärder inom de områden som lantbrukaren är mest intresserad av.
- › Lyft fram åtgärder som är enkla att genomföra.
- › Diskutera åtgärder för att uppnå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap och ur ett företagsekonomiskt perspektiv.
- › Gör en lista på redan genomförda åtgärder.

Åtgärdsplan

- › Ta fram en åtgärdsplan som fokuserar på minst tre möjliga åtgärder som ska kunna genomföras under de kommande tre åren.
- › Uppskatta kostnaden.
- › Beskriv hur respektive åtgärd gynnar den biologiska mångfalden samt vilka fördelar lantbrukaren får.

Revidera eventuellt rådgivningsplanen

Rådgivningsdokumentet ska innehålla:

- › kort beskrivning av företaget med inriktning på natur- och kulturvärden i anslutning till åkermarken
- › din åtgärdsplan för gården
- › karta med planerade åtgärder
- › uppdaterad rådgivningsplan

Skriva bra rådgivningsbrev

På sidan [Skriva bra rådgivningsbrev](#) har du vägledning i hur du skriver ditt rådgivningsbrev. Du har även hjälp av [Greppa Näringens skrivråd i korthet](#).

Exempel på rådgivningsbrev:

[17A Rådgivningsbrev 1 Skåne 2021PDF](#)

[17A Rådgivningsbrev 2 Skåne 2021PDF](#)

[17A Rådgivningsbrev 1 Västra Götaland 2021](#)

[17A Rådgivningsbrev 2 Västra Götaland 2021](#)

Rapportera i GNW-adm

- › datum för besök och uppföljningsbesök eller telefonkontakt
- › gårdsdata som total åkerareal, dominerande grödor, ekologisk eller konventionell odling, sökta miljöersättningar, odling av blommande grödor
- › tidigare genomförda åtgärder
- › minst tre föreslagna åtgärder
- › reviderad rådgivningsplan och/eller bakgrundsbeskrivning om dessa har förändrats

[GNW-adm - Greppa ADM](#)

Följ upp

Följ upp rådgivningsbesöket med telefonkontakt.
Kontakta eventuellt rådgivare för fortsatt
önskad rådgivning.

